

Barışın Öznesi Kadınlar Barışı Konuşuyor

Esra Kahraman

Barışa İhtiyacım Var Çünkü...

Şükran Demir

Toplumsallaştırılmış
Barış Kalıcılaşır

**Barışa İhtiyacım Var
Kadın İnişiyatifi**

"Kadınlar Barışı
Konuşuyor" Çalıştayı
Sonuç Bildirgesi

Oya Açıan

8 Mart, Kadınların Özgürlük
ve Eşitlik Mücadelesinde
Pusuladır

Didem Yılmaz

Göçün Edebiyatı Olur Mu?

İÇİNDEKİLER

- 1** **Barışa İhtiyacım Var Çünkü...**
Esra Kahraman
- 5** **Toplumsallaştırılmış Barış Kalıcılaşır**
Şükran Demir
- 10** **“Kadınlar Barışı Konuşuyor” Çalıştayı Sonuç Bildirgesi**
Barışa İhtiyacım Var Kadın İnsiyatifi
- 14** **8 Mart, Kadınların Özgürlük ve Eşitlik Mücadelesinde Pusuladır**
Oya Açıan
- 19** **Göçün Edebiyatı Olur Mu?**
Didem Yılmaz

Barışa İhtiyacım Var Çünkü...

Esra Kahraman-2 Mart 2025

Savaşlar cinsiyet eşitsizliği temelli olup temel amaç irade kırımıdır, kadınların ise en büyük mücadelelerinden biri cinsiyet eşitliğine dayalı bir yaşam inşa etmektir

Savaşı, kelime ve anlam itibariyle düşündüğümüzde aklımıza ilk gelenin nizami bir ordunun cephede silah ve toplarla iki taraflı yürüttüğü mücadele ve çatışma halidir. Savaşlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, erkekliğin, ırkçılığın, militarizmin, tacizin, tecavüzün, yoksulluğun yaşandığı ve erkek egemen kapitalist sistemin kendisini tüm çıplaklığıyla gösterdiği tüm eylemler biçimidir. Savaşların karar verenleri de çoğunlukla erkeklerdir. Yüzyıllar geçtikçe, sosyolojik yapı ve konjonktürel durum değiştikçe savaşların yürütülme biçimleri de değişmektedir. Şiddetin yapısal olarak farklı şekillerde kendisini göstermesi savaş halidir. Uluslararası Barış Antlaşmaları Enstitüsü'nün kurucusu Prof. Dr. Johann Galtung'un şiddeti yapısal olarak kavramsallaştıran görüşleri şiddeti kavramsallaştırma tanımı ve görüşleri bu kısma biraz daha açıklık getirecektir. Galtung'a göre "yapısal şiddet" açlık, ıstırap, bakımsızlık, hastalık, çevrenin tahrip olması, yabancılaşıma, dışlanma, özgürlüğünü yitirmek olarak kavramsallaştırılır. Dolayısıyla şiddet sadece fiziksel boyutlarda, ateşli silahlarla uygulanmamaktadır. Galtung, barış durumunu salt "savaş"ların olmaması olarak değil, "şiddetin" yokluğu olarak nitelendirmektedir. Biraz daha açarsak; savaşın ve şiddetin sadece cephede bir ordunun cephanekle veya tankla yürüttüğü eylem olmadığını ve dünyada savaş pratiklerinin gündelik yaşamda çokça uygulandığını en açık haliyle gözlemlemekteyiz. Tarih boyunca, militarizme, şiddete, savaşa ve savaş politikalarının beslemiş olduğu eşitsizliğe en çok karşı duran ve savaşa karşı en çok barışı savunanlar kadınlar oldu.

Peki neden en çok kadınlar oldu?

Savaşlar cinsiyet eşitsizliği temelli olup temel amaç irade kırımıdır, kadınların ise en büyük mücadelelerinden biri cinsiyet eşitliğine dayalı bir yaşam inşa etmektir. Savaşlar eşitsizliği besler kadınlar ise, özgür ve eşit bir yaşam için mücadele eder. Militarizm şiddeti besler, şiddetin fiziksel boyutundan ziyade psikolojik, ekonomik, cinsel, sosyokültürel boyutuyla birlikte günlük yaşamda sıcak savaşların olup olmamasından bağımsız olarak militarizm ve şiddet birbirini besleyip farklı pratiklerle en çok kadınları etkilemektedir. Savaşlarda tacize, tecavüze uğrayanlar ve savaşların esir alınanları, köle pazarlarında satılanları kadınlar olmuştur. Esir alınıp köle pazarlarında satılmak ile sıcak savaşın olmadığı gündelik yaşamda kadınların erkek şiddetine, tacize, tecavüze uğraması ve erkekler tarafından katledilmesi aynı zihniyet ürünü olan kapitalist sömürgeci erkek egemen zihniyetin pratikleridir. Anadoluda kamusal hizmet alamadığı için kendisini ifade edemeyen ve bunun sonucunda katledilen Fatma Altınmakas'ın.. Zorla yerinden edilip göçe zorlanan Rojava ve Ezidi kadınların üzerindeki psikolojik şiddet, baskı, ırkçılık ve dışlanma.. Yaşadığı şiddet karşısında ölmek için öz savunmasını gerçekleştirmek zorunda kalan Serap Avcının yaşadıkları.. İran'da ahlak polislerinin katlettiği Jina Amini'nin yaşamını yitirmesi.. Türlü yasa ve politikalarla kamusal alandan çekilip ev içerisine kapatılmaya çalışılan kadınlar.. Daha buna benzer nice örnek verilebilecekken tüm bu şiddet ve savaş politikalarına karşı Türkiye'de ve Dünyada kadınların barışı savunması ve mücadelesi dünden bugüne artan bir mücadele ve kazanımlarla oldukça gür bir sesle oldu.

Barışın Öznesi Kadınlar

Barış: Savaşların ortaya çıkardığı yıkımlar, psikolojik savaşların süreğenliği ve bu savaşlar karşısında yıkımların sonrasında gelen yeniden yapılandırma ve bu savaşlara son verme dönemlerine geçişin de adı, yıkımın ve tahribatların onarılması, süreğen psikolojik savaşlara filli olarak son verip bu psikolojik savaş sonucu oluşan yaraların iyileştirilmeye çalışılma dönemidir diyebiliriz. Nasıl ki, savaşlar sadece cephede sıcak çatışma içerisinde gerçekleşmiyorsa barış da sadece silahların susması demek değil; fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel, kültürel şiddet ve baskının yani genel anlamıyla tüm şiddet türlerinin, sosyal adaletsizliklerin ortadan kaldırılmasıdır.

Savaşların barış süreçlerine ve bu süreçlerin inşasına dönüşme süreçleri elbette çok önemlidir. Savaş hukukunun barış hukukuna, psikolojik savaş politikalarının eşitlik ve özgürlük temelli insani politikalara dönüşme sürecinin önemli olduğu kadar bu süreçlerin kimler tarafından yönetildiği ve kimlerin arabuluculuk yaptığı, aynı zamanda içerik

hazırladığı da elbette çok önemlidir. Savaşa karşı barışı, savaş politikalarına karşı eşitlik ve özgürlüğü savunan kadınların, savaşın faillerinin ve yürütücülerinin erkek egemen sistem ve erkekler olmasına karşın yıllardan beri kadınların barış süreçlerinin öznesi olma çabası görülmektedir. Kadınların öznesi olduğu bir barış sürecinin toplumun barış ihtiyacına en iyi şekilde cevap verebilme süreci olacağını dünya deneyimlerinden de görmekteyiz. Barış süreçlerinden dışlanmaya karşı kadınların mücadelesi sonucu 2000 yılında, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1325 no'lu kararı alıyor. Bu karara göre kadınlar barış görüşmeleri de dahil barışa olmak üzere yönelik tüm süreçlerde yer almalı. Ayrıca tüm barış anlaşmaları kadınların ve kız çocuklarının güvenliğini sağlayacak maddeler barındırmalı. Türkiye'de ve Dünya'da kadınlar bu kararı da göstererek çözüm ve barış süreçlerinde özne olmaları gerektiğini oldukça güçlü bir şekilde vurgulamışlardır. Barış süreçlerinde aktif rol alması gerektiğini belirten kadınların, barışın toplumsallaşması için de kilit rolde olduğunu deneyimlerden ve süreçlerden fark edebiliriz.

Anadilinde kamusal hizmet alamayan kadının yaşadığı şiddet, üniversiteye gittiğinde ırkçılığa maruz kalan genç bireyin yaşadığı şiddet ve psikolojik baskı, yakın zamanda İstanbul'un merkezi yerlerinden olan surlarda katledilen İlkay'ın yaşadığı şiddet ve buna benzer daha birçok örnek verebilecek bu durumlar tüm topluma karşı yürütülen savaş psikolojisi, özel savaş ve eşitsizlik politikalarının. Bu eşitsizlik politikaları herkesi eşit derecede etkilemese de tüm toplumun sorunudur. Dolayısıyla savaş politikaları yerine barışın demokratik eşitlik ve özgürlük zemininde toplumsallaşması elzemdir. Barışa ihtiyaç elzem ise toplumsallaşması da aynı öneme sahiptir.

Barışa neden ihtiyacın olduğunu konuşmak, aynı zamanda kadınların nasıl bir barış istediğinin de vurgusunu yapan kadın hareketinin çok yakın zamanda İstanbul'da yaptığı bir Çalıştay sonucunda ilan etmiş olduğu "Barışa İhtiyacım Var Kadın inisiyatifini" yakından takip etmiş ve hazırlığında yer almış bir kadın olarak çalışmaya değerlendirme ve gözlemlerimi aktaracak olursam:

Kadınların barışın neden ihtiyaç olduğu ve ihtiyaç olan barışın toplumsallaşmasına vurgu yapmasının bu çalıştayın önemli çıktısı olduğunu söyleyebilirim.

İki gün süren çalıştayın ilk gününde kadınların üç atölye; Kadın emeği ve yoksullaştırma politikaları, kadın mücadelesi ile barış mücadelesinin neden kesişimsel olduğu ve kadınlar nasıl bir barış istiyor kapsamında dağılım yapıp bu atölyelerde üç başlığı

derinlemesine tartişması sonrasında oldukça verimli geçen bir forum ile alıştayı ikinci gününde tamamlayarak ortak zeminde eşitlik ve özgürlük temelinde barışa ihtiyaın olduğunun vurgulanması ve kadınların nasıl bir barış istediğinin duyurulması önemli sonuçlardan oldu.

alıştayı'a gelen her kadının ortak düşüncesi, yukarıda da çokça belirtmiş olduğum gibi savaşların yalnızca cephelerde silahlarla gerçekleşmediği; eşitsizlik, yoksulluk, ırkçılık ve şiddetin süreğen bir psikolojik savaş olduğu ve buna karşı barışı her zaman savunmaları gerektiğiydi. Barışa her kesimin ihtiyaının olduğunun ve bu barışın kutuplaştırma politikaları ile engellenmemesi yani her kesimin barışa ihtiyaının olduğunun fark etmesi gerektiği alıştayıın diğer önemli çıktılarından dı. Kadınların, barış sürecinin öznesi olması gerektiği etrafında şekillenen çokça tartişma olurken bu öznelik durumunun barışın toplumsallaşması için önemli olduğu çokça ifade edildi.

Yıllardan beri sürdürülen eşitsizlik politikaları karşısında elde edilen kadın kazanımları olsa da barışın toplumsallaştırılmaması ve barışın yasal zeminlerde güvence altına alınmaması sonucunda bu kazanımların güvende olmadığının farkında olan kadın hareketinin bu konuda n açıcı bir rol alması gerektiğine vurgu yapıldı. Demokrasi ve barışın eşit anlamlı olmadığı, barışın demokrasi ve şiddetsiz bir temelde gerçekleşmesi için kadınların burada özne olup mücadele etmesi gerektiği de oldukça önemli bir sonuç olduğu kadar, "barış" derken öncelikle mevcut konjonktürde Kürt sorununun demokratik yollarla ve eşitlik temelinde zmne dayanan bir barışa ihtiyaç olduğu vurgulandı.

Barışa ihtiyaım var çünkü zgr ve eşit bir yaşam, barışçıl demokratik toplumla mümkündür

Barışa ihtiyaım var çünkü, savaş ekonomisi ve yoksullaştırma politikalarının son bulması demokratik barış ile mümkün.

Barışa ihtiyaım var çünkü, toplumsal cinsiyete dayalı teki politikaların doğurduğu şiddetin son bulması barış ile ve bu barışın toplumsallaşması ile mümkün.

alıştayıın sonucunda barışa olan ihtiyaın nedenlerinin çokça konuşulmasından sonra Barışa İhtiyacım Var Kadın İnisiyatifi'nin kurulması kararlaştırıldı.

Toplumsallaştırılmış Barış Kalıcılaşır

Şükran Demir-2 Mart 2025

Barışın sağlanması ve kalıcı hale gelmesi, bir arada yaşamın önemini ve anlamını kavrayanların ortak çabasına bağlıdır ve bu ortak çaba, kolay kolay yıkılmayan bir toplumsal sözleşmeyi de doğurur

22-23 Şubat'ta İstanbul'da kadınlar bir barış çalıştayı gerçekleştirerek daha önce barış için attıkları adımlara bir yenisini eklemiş oldular. Yaklaşık 100 kadının bir araya geldiği bu çalıştayda, kadınlar barışı nasıl inşa edeceklerini ve ne üzerinden inşa edeceklerini tartıştı. Bunun sonucunda ortaklaştıkları noktaları ortaya koyarak bir inisiyatif başlattılar. Bu inisiyatif sonrası yüksek bir ihtimalle kadınlar, toplumsal alanda; siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel noktalarda adımlar atılmasını sağlayacak bir barış inşa süreci için her alanda aktif olacaklardır. Çok uzun yıllara dayanan bu savaşın kalıcı bir barış ortamına dönüşmesi için yan yana gelip konuşmak, birbirini anlamak ve istekleri anlamlandırmak son derece önemlidir. Biliyoruz ki savaşa neden olan her şey, masaya yatırılmadığı ve yüzleşilmediği sürece kalıcı bir barış söz konusu olmayacaktır. Kadınların bu zeminden uzak olmadığını ve geçmişten gelen deneyimlerinden de güç aldıklarını biliyoruz.

27 Kasım 1978'te kurulan PKK, Abdullah Öcalan'ın gönderdiği son çağrı metninde de "PKK; tarihin en yoğun şiddet yüzyılı olan 20. asrı, iki dünya savaşı, reel-sosyalizm ve

dünya genelinde yaşanan soğuk savaş ortamları, Kürt realitesinin inkarı, başta ifade olmak üzere özgürlükler konusunda yasaklardan kaynaklı oluşan zeminde doğmuştur” denilerek aslında bir nedenden öte bir sonuç oluşuna vurgu yapılmıştır. Ardından da Abdullah Öcalan’ın “Bu perspektifi ortaya koyarken; şüphesiz pratikte silahların bırakılması ve PKK’nin kendini feshi, demokratik siyaset ve hukuki boyutunun tanınmasını gerektirir” notu da metin dışı olarak iletilerek, eğer gerekli ortam ve şartlar demokrasi ve hukuk yoluyla sağlanırsa feshetmenin devreye gireceğini belirtmiştir. Kurulduğundan bu yana geçen 47 yıllık süreçte de yaşanan karşılıklı çatışma/savaş ortamında zaman zaman ateşkesler ilan edilmiş, konuşulacak masalar kurulmuştur. Ancak şimdiye kadar bir sonuca varılmamıştır. Eğer bu son süreçte de bir şekilde barış topluma mal edilmezse, geçmişle yüzleşilmez, demokratik ve hukuki zeminde haklar tanınmazsa da sonuçlanmayacak gibi görünmekte. Ancak böyle bir sonucun yaşanmaması için gençlere ve kadınlara büyük bir sorumluluk düşmektedir. Bütün süreç boyunca kadınların deneyimleri izlendiğinde de aslında örnek alınıp geliştirilip ve toplumun daha geniş kesimlerine mal edilirse olumlu bir sonuca varıracak kadın deneyimleri mevcut.

Türkiye’de, Kürtlere reva görülenlerin yarattığı savaşa karşı sürekli bir barış kapısı açık olsa da toplumda ulus-devlet temelinde yaratılan ve sürekli derinleştirilen ayrıştırıcı ve çatışmacı ideolojilerin karşısında kadınların zaman zaman bir arada mücadele yolları aradığına tanık olmaktayız. Elbette bu kolay olmamakta; sonuç olarak en başında içine doğduğumuz bu sistemden sıyrılmak, çoğu zaman çevremizin ve içimizde yarattığımız çelişkilerin bizde yaratacağı aydınlanmaya bağlıdır. Bu zorluklar, sahip olduğumuz farklılıklarımızın şiddetsiz çatışabileceği zeminler bulmakta zorlanılmasıyla da ilgilidir. Bu zeminin zor bulunmasına rağmen bir arada olmak ve konuşmak, bu sürecin kırıcı ve yol açıcı noktasıdır.

Uzun yıllardır derin acıların ve yıkımların nedeni olan yok sayılma ve asimilasyonun karşısında verilen mücadelenin içinde, kadın hareketinin de kendi mücadelesini ayrıca yarattığını görüyoruz. Kürt kadın hareketi ve Türkiye kadın hareketi ve feminist hareket, savaşa karşı barış noktasında konumlanmış ve bunun için çeşitli adımlar atmıştır.

90’lı yıllardan bu yana kadınlar, savaşı ve Kürt sorununun demokratik çözümünü gündemlerine alarak, bir arada barıştan yana adımlar attı. Bunun için ilk akla gelenler 1994’te “Arkadaşıma Dokunma” kampanyası ve 2009 yılında kurmuş oldukları “Barış İçin Kadın Girişimi (BİKG)” ve 9-10 Mayıs 2015’te İstanbul’da düzenlenen “Demokratik Çözüm ve Müzakere Sürecinde Kadın Özgürlük Çalıştayı”nda çıkan kararla Kadın Özgürlük

Meclisi kurulmuş ve hatta bu Meclis, Hakikatle Yüzleşme Komisyonu, Yasa-Anayasa-Meclis Komisyonu, Diplomasi Komisyonu, Toplumsallaşma ve Medya Komisyonu, Yerelleşme ve Genişleme Komisyonu, İzleme ve Raporlama Komisyonu, Şiddet ve Özsavunma Komisyonu adında yedi komisyon oluşturarak çalışmalarına başlamıştı.[1] 2013'te başlatılan ve yürütülme noktasında hareketsiz kalınan zamanlarda da kadınlar uygulamaya geçmesi için Hükümete, devlete seslenmekten geri durmamıştır. 2015'te yeniden başlayan çatışmalardan sonra da kadınlar alanlarda buluşmakta, çatışmaların son bulması için mücadele etmekten, kayımlara karşı sesini yükseltmekten ve kayyım atanan kentlerde bir araya gelmekten de geri durmamıştır.

22-23 Şubat 2025 tarihinde yürütülen çalıştayda da "Savaş ekonomisi, kadın emeği ve yoksullaştırma politikaları", "Barış mücadelesiyle kadın mücadelesinin birlikte yürütülmesine neden ihtiyacımız var?" ve "Kadınlar nasıl bir barışı istiyor? Barışı nasıl inşa edebiliriz?" gibi üç farklı başlıkla tartışmalar yürütülmüştür. Savaşın yaşam alanlarına nasıl sirayet ettiği, bu savaşa karşı kadınların barışı nasıl inşa edeceği, bu inşa sırasında ve sonrasında toplumu olabildiğince nasıl daha geniş bir şekilde buna dahil edebileceğini; geçmiş deneyimler ve geleceğe dair öngörü ve istekleri doğrultusunda bir sonuca varmaya çalışmışlardır.

2025'te yapmış oldukları "Kadınlar Barışı Konuşuyor" Çalıştayının sonucunda da "Peki kadınlar tüm bunların karşısında, barış için birlikte nasıl mücadele edebilir? Veyahut ne yapmalı? toplumsallaşması, yasal çerçeve ve siyaset şeklinde üç hat üzerinden konuşarak ilerlemiş ve en temel ihtiyacın barışın kadınlar nezdinde toplumsallaşması olduğu ve barış ihtiyacının toplumsal bir talebe dönüşmesi olduğunda ortaklaştıkları görülmektedir. Kadınların ortak noktada bir araya gelerek yürüttükleri tartışmalar sonucunda ortaya çıkardıkları eşit, somut ve kalıcı çözüm odaklı bir yaklaşım olduğu izlenmektedir.

Siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel olarak etkilenilen savaş süreçlerinin yerini barışa bırakmasında en çok öne çıkan etkenlerden biri de toplumsal olarak verdiğimiz tepki ve müdahale sürecidir. Karar alıcıların savaşa rıza inşa etme süreçleri her zaman olur. Ancak kendimizi bunun bir parçası olmaktan çıkarıp, savaşın tam karşısında yer alarak, bu cephede de var gücümüzle çalışarak mücadelemizi toplumsal bir zemin üzerine taşımamız son derece önemlidir. Barışın sağlanması ve kalıcı hale gelmesi, bir arada yaşamın önemini ve anlamını kavrayanların ortak çabasına bağlıdır ve bu ortak çaba, kolay kolay yıkılmayan bir toplumsal sözleşmeyi de doğurur. Uzun yıllar sürse de her savaşın sonu ya bir teslimiyete ya da bir barışa çıkar. Bazen barış adı altında teslimiyet

dayatılabilir ve böyle durumların sonu, yeniden savaşa çıkmak olur. Bu döngüden çıkış yolu da toplumsal olarak inşa edilen barış yoluna bağlıdır.

Bugün, yine kadınların bir araya gelişi başlatılan son süreçle eşzamanlı görünse de bu gelişmeler aslında daha önce kadınların toplantılar yapmaya ve tartışmalar yürütmeye başlamasıyla yeniden hayata geçirilmeye başlanmıştı. Bu noktada görülen şudur ki; barış, alışılmışın dışında çok farklı yollar ve yöntemlerle inşa edilebilir. Bazen, savaş şiddetinin en yoğun olduğu sırada bile oturup bir araya gelmek, konuşmak ve ortak bir zemin yaratmak, barıştan yana önemli adımlardır. Kadınların bir araya gelişi, birlikte mücadele etmek için yürüdükleri yolları ve seslerini birlikte yükseltmek için çıktıkları meydanları göz ardı etmemek gerekir. Kadınların bütün farklılıklarına rağmen buluştukları bu zeminde başlattıkları bir yol ve bu yolun varış noktası her zaman mevcuttur. Elbette farklılıklarımız olmazsa olmazımızdır; hatta bazen kendi içimizde bu farklılıklarımız üzerinden çatıştığımız da olur. Ama günün sonunda kadın yoldaşlığını ve kadınların içindeki öz barış gücünü karşımızda buluruz. İşte tam olarak bu barış metni de bugün bunu yansıtmaktadır.

Savaşı inşa eden erkeklerin kurduğu, kurmayı düşündüğü, planladığı barış, genelde sonuç olarak tekrar savaşa yol açmıştır, buna tarih tanıklık etmiştir. Kadınlar ise tarih sahnesinde barışı konuşurken, toplumsal dönüşüm ve değişimi tetikleyen bir yerde konumlanmışlardır. Bugün Türkiye ve Kürdistan sahasında kadınların bir araya gelip konuşup barışı inşa edecek gücü ortaya koyması son derece önemlidir. 27 Şubat'ta Abdullah Öcalan'ın yapmış olduğu açıklama, yazılı olmasa da sözlü olarak aktarılan "Bu perspektifi ortaya koyarken; şüphesiz pratikte silahların bırakılması ve PKK'nin kendini feshi, demokratik siyaset ve hukuki boyutunun tanınmasını gerektirir" notu çok önemlidir. Bu demokratik alanın oluşturulması barışı güvenceye alacak ve temel eşitliği sağladığı için de sürekli gittikçe iyileşen her alanda güçlenen bir topluma tekabül edecektir.

Yaratılmak istenen barışın dar ve bir noktaya odaklı olmaması önemlidir. Bugün barışı savunurken bütün toplulukları, toplumların sahip oldukları farklılıkları gözeterek savunmanın önemini ve herkes için barışın neye tekabül ettiğini ortaya koyarak toplumsallaştırabileceğimizi biliyoruz. Baskı ve sömürü düzeni olan ulus devletin karşısına Demokratik ulusu yerleştirdiğimizde eşitlik, özgürlük ve bağımsızlığı temele koyarız. Bir arada yaşamın mümkün olduğu ve her alanda eşitliğin özgürlüğün dayanışmanın mümkün olduğu bu sistem yolumuzu aydınlatabilir.

Savaşın en keskin gerçekliklerinden biri de derinleştirdiği erkekliktir. Savaş ve erkeklik, karşılıklı olarak birbirini besleyen ve uygar toplumun inşasından günümüze kadar kadınların tam karşısında yer alan bu ikili sürekli olarak güçlenmiş, genişlemiş ve yıkıcılığını artırmıştır. Tabii, bu güçlenme ve yıkıcılıktan bahsederken, kadınların verdiği ve bugün daha da birleştirip yükselttiği mücadelesi göz ardı edilmemelidir. Bugün artık bu ikilinin kadınlara neler kaybettiğini, kadınların maddi ve manevi bütün alanlarını daraltmaya yönelik olduğunu deneyimleyerek öğrenmiş olan bizler, bir araya gelerek barışı konuşuyor ve bu barışı toplumsallaştırarak kalıcı hale getirmeyi hedefliyoruz ve bunun asıl özneleri olduğumuzu ilan ediyoruz.

[1] <https://bianet.org/haber/kadin-ozgurluk-meclisi-calismalarina-basliyor-166011>

“Kadınlar Barışı Konuşuyor” Çalıştayı Sonuç Bildirgesi

Barışa İhtiyacım Var Kadın İnsiyatifi-2 Mart 2025

22-23 Şubat hafta sonu yüzü aşkın kadın bir araya gelerek bir kez daha barışı konuştuk. Bugün, içinde bulunduğumuz küresel, bölgesel ve yerel ortamda barış ne demek, savaşı nasıl deneyimliyoruz, bunun on yıl öncesinden farkı ne, savaş politikaları hayatlarımızı şimdi ne şekillerde etkiliyor ve biz kadınlar ne için mücadele ediyoruz diye sorarak başladık. “Savaş ekonomisi, kadın emeği ve yoksullaştırma politikaları”, “Barış mücadelesiyle kadın mücadelesinin birlikte yürümesine neden ihtiyacımız var?” ve “Kadınlar nasıl bir barışı istiyor? Barışı nasıl inşa edebiliriz?” başlıklı üç farklı atölyeyle tartışmalarımızı derinleştirdik.

Aslında bu tartışmaların hiçbiri bizim için yeni değil. Herhangi bir sürecin varlığına veya siyasi aktörlere bağımlı da değil. Tam da bu bakış açısıyla, çalıştayda bugünümüzü olduğu gibi dünümüzü de konuştuk, bugünden düne baktık. 90’lı yıllardan bu yana Türkiye’de feminist hareket ve kadın hareketi savaşı ve Kürt sorununun demokratik çözümünü gündem etti, barıştan yana türlü ortak mücadelelerin içinde oldu. 1994 yılında yapılan “Arkadaşıma Dokunma” kampanyasından, 2009 yılında kurulan Barış için Kadın Girişimi’ne ve Kadın Özgürlük Meclisi’ne onlarca kadın barış grubu, gözlem heyetleri, konferanslar, raporlamalar, kampanyalar yapıldı. 2015’te çözüm sürecinin bitirilmesinden sonra da kadınlar durmadı, bir yandan dayanışmayı sürdürürken bir yandan da savaşın hayatımızın her alanına yayılan görünümüne karşı sesini ve sözünü yükseltti. Kayyım darbelerine karşı her dönem sokağa çıktı. Böylece saymakla

bitmeyecek bir mücadele deneyimi birikti. Bizler de bu mücadele deneyiminin içinde konumlanıyoruz ve hafızasını sahipleniyoruz.

Ancak elbette içinde bulunduğumuz dönemin özgül koşullarını da değerlendirmeye ihtiyaç duyuyoruz. Dünya genelinde sağ sadece yükselmekle kalmıyor, sağ dışında bir siyaset imkânı da bırakmayarak kendisine muhalif olanın siyasetini dahi belirliyor. Toplumsal hareketlere ait kavramları da tekeline alıp içini kendine göre dolduruyor. Böylece Ukrayna'dan, Suriye'ye, Kürt coğrafyasından Filistin'e bütün bir bölgeyi belli hesaplar ve çıkarlar doğrultusunda şekillendiren güçler emperyalizmden, neoliberalizmden ve barıştan bahsedebiliyor. Toplumsal taleplerin değil jeopolitikanın egemen olduğu bir denklem bu. Bu denklemin içerisinde bir halkın tamamen yok edilmesine de, kadınların köleleştirildiği bir düzen kurulmasına da, kendisinden farklı düşünen herkesi cezaevine tıkmaya da, şiddet ve baskıyla kurulan istikrara da 'barış' denebildiğini görüyoruz. Tam da zeminin bu kadar kaygan olduğu yerde, egemenlerin barışına seyirci kalmak yerine kadınların barış politikasını birlikte düşünmeye ihtiyaç duyuyoruz.

Türkiye özelinde, savaşın sürdüğü ama gittikçe görünmez olduğu, gözaltı ve tutuklama furçasının da kayyumların da normalleştiği, insanların ağır bir yoksullaştırma altında ezildiği, işçilerin grev hakkından bile mahrum edildiği, kadınların eşitsiz oldukları ve şiddete uğradıkları bir aile yapısı içinde daha fazla çocuk doğurmasının beklendiği, LGBTİ+ların varlığının bile kriminalize edildiği, göçmenlerin nefret nesnesi haline getirildiği, demokrasiden ve adaletten yoksun koşullardayız. Tüm bunların, kadınlar olarak eşitlik ve özgürlük mücadelemizin önündeki engellerin, barışın yokluğuyla, savaş politikalarıyla, savaş düzeninin getirdiği "beka" kaygısı ve güvenlikçi siyasetle bağını kuruyoruz. "Bugün kim güvende?" diye soruyoruz. Bu tepeden tırnağa güvenlikçi siyaset devasa bir kolluk teşkilatı yarattı, ağzını açana "terör" diyor ve hapse atıyor. Ama polisiyle, mahkemesiyle, kadınları hayatta tutmayı önceliklendirmiyor. Dolayısıyla, bugün çokça gündem olan silahsızlanmadan barış içinde ve insanca yaşamaya giden yolun, ancak bu güvenlikçi, baskıcı siyasetin son bulmasıyla mümkün olduğunu görüyoruz.

Öte yandan, demokrasinin barışla eş anlamlı olmadığını, barışın otomatik olarak demokrasiyi, otomatik olarak kadınların eşitliğini, özgürlüğünü, yaşam güvencesini beraberinde getirmeyeceğini, erkek şiddetini sonlandırmayacağını, bunların mücadele gerektirdiğini de biliyoruz. Dolayısıyla burada "barış" derken biz, öncelikle bu topraklarda, Kürt sorununun demokratik yollarla ve eşitlik temelinde çözümüne dayanan bir barışı

kastediyoruz. Burada bir araya gelen kadınlar olarak bundan yana tavır almanın kendi mücadelemize içkin olması gerektiğine inanıyoruz.

Yıllardır savaşın etkilerini doğrudan ya da dolaylı yaşayan biz kadınlar, hep kendi deneyimlerimizin içinden politika yaptık. Savaşın öncelikle kendimiz için ne demek olduğunu konuşarak başladık. Bugün yaşadığımız coğrafyada savaş hem sınırların içinde hem sınır ötesinde devam ediyor. Kürt sorununda çözümsüzlük, bazen silah zoruyla bazen de toplumsal bağların türlü politikalarla hedef alınmasıyla sürdürülüyor. Biz kadınlar savaşın sadece her an sıcak çatışma demek olmadığını iyi biliyoruz.

Savaş, kadın bedenlerini ganimet, cinsel şiddeti silah haline getirir. Bu şiddet bugün türlü davalarda takip ettiğimiz üzere, Kürt illerinde korucular, üniformalı erkekler eliyle genç kadınlara yönelirken, kadınlar şüpheli biçimlerde kaybedilirken, ülke genelinde genç erkeklerin çeteleşmesiyle, türlü şiddet araçlarına erişmesiyle yayılıyor.

Savaş, kadınların dillerine karşı da savaştır. Kadınların anadillerinde, Kürtçe hizmet alamaması, onları erkeklerden daha fazla toplumsal hayatın dışında ve erişimsiz bırakır. Örneğin şiddete karşı koruyucu, önleyici mekanizmalara anadilinde erişememek kadınların hayatına mal olabilir.

Savaş, kimilerini zenginleştirirken en çok da kadınları yoksullaştırır, ülkenin kaynaklarını tek bir alana kilitler. Bütçenin yaklaşık %11'i savaşa, savaş sermayesine ayrılırken, cihatçı gruplara dolarla maaş verilirken kreşe “kamu zararı” deniyorsa, kadınlar adına bu bütçeden ne beklenebilir? Kürt bölgesinde istihdam imkanını da niteliğini de savaş politikaları belirliyor. İşsizlik ve yoksulluğun kadınlar için diğer bölgelere göre daha yüksek, esnek ve güvencesiz çalışan mevsimlik işçilerin de büyük çoğunluğunun kadın ve çocuk olması tesadüf değil.

Savaş, aynı zamanda kayyum demektir. Kayyumla kadınların kurumları, kadınların eşit yaşama imkanını, kamusal alanda var olmasını güçlendiren hizmet ve mekanizmaları, kadınların siyasal alandaki temsiliyeti gasp edilir.

Savaş, her şeyin “terör” olarak adlandırılmasına, sokağa çıkıp hakkını aramanın adeta yasa dışı gibi gösterilmesine, örneğin biz kadınların, LGBTİ+ların, işçilerin haklarımız için mücadele etmesine alan bırakılmamasına imkân tanır.

Bu listeyi uzatmak mümkün. Peki kadınlar tüm bunların karşısında, barış için birlikte nasıl mücadele edebilir? Veyahut ne yapmalıyız? Burada toplumsallaşma, yasal çerçeve ve siyaset şeklinde üç hat üzerinden konuştuk. En temel ihtiyacımızın barışın kadınlar nezdinde toplumsallaşması, barış ihtiyacının toplumsal bir talebe dönüşmesi olduğunda ortaklaştık. Bu toplumsallaşma yoluyla kadınların özne haline gelebileceğini, böylece kadınların eşitlik ve özgürlük taleplerinin de görmezden gelinemeyeceğini vurguladık. Barışın toplumsallaşması büyük bir hedef. Pek çok soruyu, kaygıyı ve farklılığı içinde barındırıyor. Ancak ortak noktamız bu konuda bir derdimizin olduğu gerçeği. Sorumuz, “Kürt sorununun barış içinde demokratik ve eşitlikçi çözümü için kadınlar olarak birlikte nasıl bir ortak mücadele?” ise, cevabımız da “Barışa ihtiyacım var” sözünü halkalar halinde örgütlemek, altını hep birlikte doldurmak olacak. Bunun için bu çalıştayla birlikte “Barışa ihtiyacım var” Kadın İnisiyatifi olarak yola çıkıyoruz. Bu inisiyatifin amacı her birimizin hem tek tek hem kolektif olarak barışa neden ihtiyacımız olduğunu hatırlamak, hatırlatmak, birbirimize anlatmak ve temas alanlarımızı büyütme, hepimizi barışın için sorumluluk almaya, bu barışın öznesi olmaya çağırma. Hep birlikte barış sözünü büyütme üzere!

8 Mart, Kadınların Özgürlük ve Eşitlik Mücadelesinde Pusuladır

Oya Açıan-2 Mart 2025

İster tek bir erkeğe karşı bireysel, ister erkek devlet saldırganlığına karşı kolektifin örgütlü gücüyle hareket ediyor olsunlar, kadınlar uzun yıllardır insanlığın bütün sorunlarına sahip çıkan bir güç olarak savaşıyorlar

“Kadına karşı ezeli önyargıları ortadan kaldırma gücünü gösteren yalnızca canlı, devrimci rüzgârlardır...”*

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü, kadın mücadelesinin önemli uğraklarından biridir. Dünyanın her yanında ödenen bedellerin altı çizilerek anlatılır 8 Mart’a kaynaklık eden cehennemi koşullar. Unutulmasın istenir; kuşaklar boyunca dilden dile, kadından kadına aktarılır. Tekstil işçisi kadınların o gün hayatlarını ne uğruna verdikleri hafızalara kazınsın istenir: İnsanca yaşanacak ücret, insanca çalışma koşulları!..

1857’de New York’ta kötü çalışma koşullarını, 10 saatlik işgününü protesto eden tekstil işçisi kadınlar grevdeyken patronun kapıları üzerlerine kilitlemesi nedeniyle yanarak hayatını kaybeden 129 kadın işçinin adıdır 8 MART!

Aradan 168 yıl geçmemiştir sanki; aynı yüzyılları yaşamışçasına, aynı özlem ve hayallerle doluymuşçasına süzülür acı ve öfke aynı yorgun bedenlerden, gözlerde sabitlenir.

Üzerlerine kilitlenen kapıların ardında yanarak can veren kadınların yüzlerce yıl öncesinden başlayan insanca eşit yaşam çığlığı, özgürlük haykırışı duyulur adeta. Çok öncelerden başlayan o çığlık hiç susmadı...

Görünen o ki, emeğin ve kardeşliğin dünyası kurulana kadar da susmayacak!

Yüzlerce yıl sonra 2005 Aralık'ında Bursa'da kurulu Özay Tekstil'de işçilerin üzerine kapıların kilitlenmesi ve beş işçi kadının dumandan boğularak katledilmeleri de bu türden bir cinayettir. En küçüğü 15 en büyüğü 32 yaşında beş kadın üzerlerine kapılar kilitlendiği için boğularak öldüler.

2012'de dünyanın başka bir köşesinde, güvencesiz ve sağlıksız koşullarda çalıştırılan 2 milyon tekstil işçisinin bulunduğu Bangladeş'teki WAL-MART'ta kölece koşullarda ucuza çalıştırılan çoğu kadın 137 işçi yanarak hayatını kaybetti. Yine yangın çıkmıştı ve kapılar yine kilitliydi...

2025'e geliyoruz. Bolu Kartalkaya'daki Grand Kartal Otel'de çıkan yangında can verenler arasında otelde çalışan dört kadın işçi** de vardı. Kapılar kilitli değildi bu kez ama alınmayan önlemler ve yapılmayan denetimler gencecik genç kadın işçilerin yanarak ölmelerine neden oldu.

Hala aynı talepler için, aynı insanca çalışma, insanca yaşanacak ücret için kölece koşullara dayanabildikleri kadar sıkıyorlar dişlerini... Ezilenlerin ezileni kadın bütün bu süreçlerde tezgah başında, dört duvar arasında, okulda, tarlada... aralıksız devrede olan muazzam sabrını eylemli mücadeleden yana kullandığında hem yaşadıklarının gerçek anlamını yerli yerine oturtuyor hem çıkış yolunu daha berrak bir şekilde görüyor.

Bugün yapmakta olduklarımız ve ulaşmak istediğimiz hedeflere doğru yürüdüğümüz yollar tarihsel sürecin kaçınılmaz ürünüdür. Kadınlar söz konusu olduğunda bu, inanılması zor diyalektik bir bütünlüğün özel olarak dokunmuş karmaşık ağlarına benzer. Bizzat eyleyenler bile bazen tam olarak adlandıramaz bunu. Yılların ezilmişliği ve yok sayılmışlığına karşı koruma kalkanlarından biri olarak kendi dilini ve yordamını oluşturan kadınların adeta genetiğine işlemiştir bu eyleme tarzı.

Kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarını -isteseler de- bir kenara bırak(a)mayan kadınlar, özellikle de hem işyerinde hem evde yapıcı/yaratıcı ve kurucu gücüyle hayatı çok cepheli olarak inşa edip üretmeye odaklı işçi-emekçi kadınlar, tıpkı 168 yıl önce kapılar üstlerine kilitlendiği için katledilen sınıf kardeşleri gibi ölümüne bir mücadele yürütüyor, varolma savaşı veriyorlar.

Başımızı ne yana çevirsek greve çıkmış, sayılarının azlığına bakmaksızın direnişe geçen kadın işçileri görüyoruz:

Her şeye hükmettiğini düşünen patrona, onun hizmetkarı polis ve jandarma zoruna teslim olmayan, beş aydan fazla neredeyse bütün eylem biçimlerini deneyen ve sonunda kazanan Polonez'in kadın işçileri...

Bant durmasın diye yemeği, içmeyi, tuvaleti unutan, 8-10 saat çalışan Digel Tekstil'in kadın işçileri...

Tacize, mobbinge, kötü çalışma koşullarına karşı gerekli önlemler alınmayınca haklı fesihle işten ayrıldıkları halde tazminatları ödenmeyen Hepsijet Esenyurt deposunda iki haftadır direnen dört kadın işçi...

Izmir Kemalpaşa'da 16'sı kadın 17 işçinin 100 güne yaklaşan Temel Conta grevi patron ve kolluk tehditlerinin kadın işçilere sökmediğini gösteriyor.

Onlar, hayatları ve kimlikleri kilit altına alınan, kölece çalıştırıldıkları yerlerde yakılarak katledilen 8 MART'ın yaratıcısı 129 kadın işçinin ardıllarıdır. Mücadelenin hem gündelik hem derinlere işlemiş kökleriyle uzun ve zorlu olduğunu her gün daha fazla bilince çıkarıyorlar.

Kapitalist sistemin krizini derinleştiren dinamiklerden biri de kadınların toplumsal bir güce dönüşen mücadelesidir. Bu mücadele 8 MART'ta bir kez daha sokaklara akmaya hazırlanıyor.

Derinleşen ekonomik krize, kadın yoksulluğuna, esnek güvencesiz ve kölece çalışma koşullarına, ev içindeki görünmeyen emekleriyle sömürünün katmerlisine mahkum edilmeye karşı seslerini yükseltiyor kadınlar.

Hayatın her alanında maruz kaldıkları eşitsizlik ve ayrımcılığa karşı isyan ediyor, kapitalist üretim içindeki eşitsiz konumlarına, taciz, tecavüz ve cinayetlerle hayattan koparılmalara karşı her gün artan sayılarla ayağa kalkıyorlar. Sadece kadın olmaktan kaynaklanan sorunları hedef almıyor, savaş politikaları, yoksulluk, sefalet, hayvan hakları, yaşam alanlarına sahip çıkma, maden yağmasının karşısına dikilme gibi konularda da gözünü kâr hırsı bürümüş erkek egemen sistemin karşısına çıkıyor sözlerini eylemle söylüyorlar. İster tek bir erkeğe karşı bireysel, ister erkek devlet saldırganlığına karşı kolektifin örgütlü gücüyle hareket ediyor olsunlar, kadınlar uzun yıllardır insanlığın bütün sorunlarına sahip çıkan bir güç olarak savaşıyorlar.

Çünkü sistemle ve burjuva devletle her cepheden karşı karşıya gelişleri aynı zamanda sınıfsal bir muhteva kazanıyor; cinsel, ulusal, etnik ve sınıfsal açıdan atılan adımların onları farklı ufuklara taşımasında şaşılacak bir şey yok! Bu farklılaşma ve dönüşüm özgüvenlerini ateşlerken daha ileri hedefler için dünyayı ve kendilerini, sınıf kardeşlerini daha içerden tanımak ve omuz omuza vermek için bu muazzam zenginlikten besleniyorlar.

Sadece Türkiye’de değil dünyanın her yerinde önüne geçemedikleri kadını aileye zincirleme, öfkesini hiçbir yere çıkmayan kanallara akıtma işi bir mühendislik faaliyeti olarak yürütülüyor egemen sınıflar ve onların devleti tarafından. Sadece adları değişiyor bu saldırıların. Aile, kadın bedeni, nüfusun azalıyor olmasının yarattığı kaygı ve korkular, çeyiz parası, evlilik yardımı, nikah kredisi, kadın istihdamının yerlerde sürünmesi, yoksulluk nafakası... Her defasında yeni bir isim altında çıkıyor ortaya bu “dahice” avlama teknikleri, kadını o kapılardan cehenneme sokma atraksiyonları...

Çocuk yaşta evlendirilmeye***, aileye prangalanmaya, eşitsizliğin katmerlisini yaşamaya, emeklerinin değersizleştirilmesine, insandan sayılmamaya, sisteme ve onun her türden şiddet aygıtına karşı “bizleri kurtaracak olan kendi kollarımızdır” güveniyle yanındaki kadına sarılanların kolektivizmi de örgütlülüğü de büyütmekten başka seçenekleri yok!

Öyle bir “çağ yangını”ndan geçiyoruz ki yarına yürüyen her kadın giydirilmek istenen deli gömleğini yırtıp atıyor, “sabır değil mücadele” ısrarını benimsiyor, özgürlüğün tertemiz soluğunu “Jin Jiyan Azadî” sloganıyla bütün dünyaya üflüyor.

Kölelik altında tutuldukları 5 bin yıl boyunca biriken öfkenin ölümlerden geçerek mayaladığı özgürlük tutkusu bu 8 MART'ta da sokaklara, meydanlara, evrene... yaşamın bütün renkleri ve görkemiyle akmaya hazırlanıyor.

Yaşasın 8 MART!

Son not:

(*) Aleksander Kollontay

(**) <https://alinteri10.org/2025/01/23/kartalkayadaki-otel-yangininda-dort-kadin-isci-de-can-verdi/>

(***) 22 yılda 789 bin 276 çocuk evlendirildi, 15 yaşından küçük 18 bin 595 çocuk doğum yaptı.

Göçün Edebiyatı Olur Mu?

Didem Yılmaz-2 Mart 2025

Kürt halkının zorunlu göç halleri, bir mücadelenin de zeminini kuvvetlendiriyor. Bu hem bir yaşam mücadelesi hem de bir yok olmama mücadelesi oluyor. Sürgünde asimile edilmeye çalışılan, inkârla yok sayılan Kürt halkı diğer yandan doğup büyüdüğü topraklarda yeniden var olma savaşı veriyor

1950-1980 yılları arasında, kırdan kente göçler daha çok ekonomik sebeplerle ortaya çıkmış ve edebi eserlere de bu şekilde konu olmuştur. Bu eserlerde yoğun olarak kır ve kent yaşamı arasındaki kıyaslama, kente göç eden insanların uyum sorunu, ekonomik zorlukların getirdiği kötü yaşamsal seçimler işlenmiştir.

Göç -sebebi ve boyutları ne olursa olsun- ardında bir acı, yoksunluk bırakmış ve yaşamları bir bilinmezliğe sürüklemiştir. Kürt halkının göçü her ne kadar ekonomik sebeplerden kaynaklanmış gibi yansıtılsa da meselenin aslı, yurtsuz bırakılmaktır yani *sürgündür*. Çünkü “göç” kavramı “gönüllülük” alt yapısına da sahipken “sürgün” kavramı bir zorunluluk, bir imhayı ihtiva eder. Bu sebeple Kürt anlatımlarında *sürgün* kavramına daha çok rastlanır. 1984’ten beri göç ediyor Kürtler. Köyleri yakılan, tarım arazileri yok edilen, aile bireylerinden kayıplar yaşatılan Kürt halkı topraklarını terk etmek zorunda bırakılarak büyük şehirlere mahkûm ediliyor yıllardır. Kır

ve kent yaşamının arasındaki farklılıkları ırkçı, inkârcı politikalar izliyor. Bugün baktığımızda büyük şehirlerdeki emek alanının her aşamasında gördüğümüz Kürt halkı bırakın kültürünü yaşamayı “Kürtçe” ıslık bile çalamıyor. Bu, aynı zamanda bir kültürel erozyonu da açığa çıkarıyor. Terk ettiğiniz yerden tamamen kopmanız, geldiğiniz yere tam uyum sağlamanız bekleniyor. Herkes gibi konuşmak, herkes gibi giyinmek ve herkes gibi yaşamak zorunda bırakılıyor insanlar. Ve elbette “Herkes gibi düşünmek!” Oysaki herkes gibi düşünemeyiz. Düşünmek, yaşamaktan daha özgün bir eylemdir çünkü.

Kürt halkının zorunlu göç halleri, bir mücadelenin de zeminini kuvvetlendiriyor. Bu hem bir yaşam mücadelesi hem de bir yok olmama mücadelesi oluyor. Sürgünde asimile edilmeye çalışılan, inkârla yok sayılan Kürt halkı diğer yandan doğup büyüdüğü topraklarda yeniden var olma savaşı veriyor. Ölümü bir yok oluş saymasa da bu gerçekliği her an bilinçte tutuyor.

Edebiyatın toprakları yaşamla sulanır. Yaşamın acısı, zorluğu, mücadelesi satır aralarında okunur. Her hikâyenin bir hikâyesi vardır bu topraklarda. Bir halka erken yaşlarda umut olmak, bir ıslık çalıştan hapis yatmak, oyun oynanan bahçede ölümü selamlamak, kül olan hayatını sırtlayıp toprağını terk etmek zorunda kalmak oluşturur hikâyeleri. Kürtler, yurtsuzlaştırılma kapsamında yaşamak zorunda bırakıldıklarıyla elbette bir yanık türkünün, acı bir şiirin, derin bir romanın, küçürek bir hikâyenin konusu olmaktan azade olamazlar.

Bir küçürek hikâye de biz anlatmış olalım göçün izlerine dair:

Uzun uzun baktı kasetçinin vitrinine. Saatlerce yürüdüğü yollar onu en eskiye götürmeye ısrarlıydı. Eskiden başka hatırladığı bir şey olmadı yollar boyunca. Kızının evinden kaçta çıkmıştı? Buraya kadar kaç saatte, günde gelmişti? Buraya varmadan önce ne yaptı? En son ne zaman yemek yedi? Bunların hiçbiri yoktu hatırında.

Yol boyunca sanki elinde bir pusula onu buralara getirmişti. Bilerek mi yürüdü onca yolu, bilinmez.

Buraya vardığında aklına tek bir şey geldi: Vitrinlere baktığı toy zamanları. Yaşamak için köylerinden mecburi istikamet İstanbul’a gelip dört kardeş, anne, baba ile yerleştikleri izbe gecekondundan kendini dışarı atar atmaz yaptığı ilk şeydi yürümek. Baba bir yana, kendi bir yana çıktı evden. İş bulacaklardı. Hamallık da yaparlardı, bulaşık da yıkarlardı. Ha bir de siva yapmayı iyi bilirdiler. Ne olursa işte. O gün sokaklarda yürüdü, lokantalara girip cevapsız çıktı. “Hamallık işi iki yerde olur: Ya hale gideceksin ya da lüks pazarlara.” demişlerdi. Hal neredeydi, lüks pazara nasıl gidilirdi? “En iyisi onlara da yarın bakayım.”

diye düşündü. Yürümeye devam etti. Müzik sesleri yükselmeye başladığında kafasını kaldırıp etrafa baktı. Cılız bağlama sesleri, memleketten tanıdık yanık türküler... Sesler bir bina açıklığından geliyordu anladığı kadarıyla. Acıkmıştı, bir simit ile ayran aldı. Seslerin geldiği yere doğru yürüdü. “Vay vay vay!” dedi içinden. Gözleri parladı. “Demek burası türkücülerin yeriymiş.” dedi kendi kendine. Burası memleketinde görmeye alışık olmadığı türden bir yerdi. Kocaman bir bina hatta binalar, dönemeçli merdivenler, binanın her katında dükkânlar sıra sıra... Binanın bir yüzünde “İMÇ” yazıyordu. Neydi ki bu İMÇ? Bir süre dolandı etrafta. Uzun uzun dükkân vitrinlerine baktı. Kadınların fotoğraflarından utandı önce, sonra ayıpladı açık seçikliklerini.

“Havar, havaaaarrrr...” irkildi birden. Kaç dakikadır bakıyordu bu vitrine? Türküye kulak kesildi. Nasıl da yanık, nasıl da memleketten geliyordu ses. Mersin’e göç eden, muhtemelen apar topar evlendirilecek sevdalisini düşündü birden. Ne türküler söylemişti ona kuzu yayarken. Gözlerinin içine çok az bakmıştı yarının ama türkülerini duyduğunu bilirdi hep.

Daldı yine. Köyünü gördü vitrinde. Ateşi gördü; yanan hayvanlarını, sönen ocaklarını... Kardeşlerini abasının altına gizlemişti babası. Onları gördü. Abisini de alabilselerdi yanlarına, yağın kurşunlardan koruyabilselerdi belki İstanbul’a göç ettiklerine sevinebilirdi bile.

Kulağındaki sesle irkildi birden yine. “Amca, ne yapıyorsun burada? Dikilmişsin dükkânın önüne öyle bakıyorsun. Yardım edelim sana bir ihtiyacın varsa?” Genç bir çocuktan konuşan. Karşı dükkânın çalışanıymış. Aldılar, dükkâna götürdüler. Bir çay ısmarladılar. Konuştukça anladılar. Yusuf, kaybolmuştu. Geçmişine gelmişti. Bir kızı vardı burada. Cüzdanında buldular adres ve telefonu. Aradılar Zilan’ı. Yusuf’u bir saat kadar daha misafir ettiler.

Sonra ardına baka baka, vitrini özleye özleye gitti kızıyla Yusuf. Geleceğine yürüdü. Yine gelecekti.